

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

DEPRESJA

KONSEKWENCJE PRAWNE

Niniejszy informator ma na celu przedstawienie podstawowych zagadnień związanych z depresją i jej wpływu na postępowanie sądowe w ramach realizacji zadania edukacji prawnej realizowanej w 2025 r. przez Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa ISKIERKA na zlecenie Powiatu Gryfińskiego.

POMOC PRAWNA
PORADY OBYWATELSKIE
MEDIACJA

Iskierka
Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci
z Zespołem Downa Iskierka

maj 2025

SPIS TREŚCI

- I. KIEDY MÓWIMY O DEPRESJI
- II. STATYSTYKA
- III. PRAWO DO RENTY
- IV. PRAWO PRACY
- V. PRAWO RODZINNE
- VI. UBEZWŁASNOWOLNIENIE
- VII. PRZYMUSOWE LECZENIE UZALEŻNIEŃ
- VIII. WPŁYW DEPRESJI NA POSTĘPOWANIE SĄDOWE
- IX. ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA
- X. ADRESY I TELEFONY
- XI. WZORY PISM

I. DEPRESJA

Należy wskazać, że według ekspertów odczuwanie smutku z uwagi na trudne sytuacje życiowe trwające dłużej niż dwa tygodnie smutek może już być oznaką choroby. Znamionem jest, że w depresji pojawia się uczucie bezsilności, bezradności, następuje unikanie spotkań, zanikają więzy społeczne, rodzinne, towarzyszy ciągłe uczucie zmęczenia.

Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia do 2030 roku depresja będzie najczęściej występującą chorobą na świecie. Ocenia się, że w Polsce na depresję choruje ok. 1,2 mln osób. Dane NFZ wskazują, że w 2021 r. lekarze rozpoznali depresję u 682 tysięcy osób – jako chorobę główną lub współistniejącą.

Najczęstsze objawy depresji to:

- obniżony nastrój, stałe odczuwanie smutku i przygnębienia
- utrata zainteresowania, zubożenie, brak wiary w siebie
- problemy ze snem
- poczucie bezsilności, bezsensu życia
- chęć izolacji
- myśli samobójcze
- problemy z pamięcią i koncentracją
- zaburzenia apetytu – brak lub nadmierne objadanie się.

<https://pacjent.gov.pl/aktualnosc/depresja-zrodlo-cierpienia>

II. STATYSTYKA

Wobec pogłębiającego się problemu występowania szeroko rozumianych zaburzeń psychicznych wśród populacji, w tym depresji i stanów depresyjnych na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. ustanowiono Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. poz. 2480). W dołączonym do niego załączniku możemy się dowiedzieć, że zgodnie z danymi Światowej Organizacji Zdrowia blisko miliard ludzi na świecie doświadcza zaburzeń psychicznych. Średnio co 40 sekund jedna osoba na świecie traci życie w wyniku zamachu samobójczego.

Występowanie zaburzeń psychicznych potwierdza ponad 25% mężczyzn i około 20% kobiet. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych zwiększa się wraz z wiekiem. Najczęściej występuje wśród seniorów w wieku 65-69 lat oraz po 70 roku życia.

Ze statystyk prowadzonych przez Komendę Główną Policji wynika najczęstsze ustalone przyczyny zamachów samobójczych zakończonych zgonem to choroba psychiczna albo zaburzenia psychiczne oraz nieporozumienia rodzinne lub przemoc w rodzinie. Najwięcej zamachów samobójczych w 2021 r. było wśród osób w wieku 19-24 lat - 1573 oraz wśród osób w wieku 30-34 lat -1504.

Prowadzone badania pozwalają szacować, że ponad 110 tys. dorosłych podejmuje co roku próby samobójcze.

W założeniach programu zadaniem Ministerstwa Sprawiedliwości będzie zapewnienie osobom pozbawionym wolności przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz nieletnim przebywającym w okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, dostępu do opieki psychiatrycznej i wsparcia psychologicznego.

Głównym zadaniem natomiast wdrożenie środowiskowego modelu ochrony zdrowia psychicznego, tj. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej blisko miejsca ich zamieszkania opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz zapewnienie pomocy na zasadach równego dostępu (odpowiedzialność publiczna zgodnie z preambułą [ustawy](#) z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego - "zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa"), jak i poprawa wskaźników efektywności systemu ochrony zdrowia w tym zakresie.

III. DEPRESJA A PRAWO DO RENTY

Posiadając zaświadczenie od lekarza specjalisty zawierającego potwierdzenie, że depresja znacząco wpływa na zdolność do wykonywania pracy lub że z uwagi na swój stan psychiczny wymagamy stałej opieki osób trzecich możemy złożyć wniosek o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy we właściwej placówce Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Obecnie po waloryzacji w marcu 2025 r. renta z tytułu niezdolności do pracy wynosi 1878,91 zł brutto a z tytułu częściowej niezdolności do pracy - 1409,18 zł brutto.

Przyznanie renty wymaga każdorazowo indywidualnej oceny jak depresja wpływa na codzienne funkcjonowanie, możliwości zatrudnienia lub dalszego wywiązywania się z obowiązków pracowniczych. Renta w zależności od stanu zdrowia może być przyznana na określony czas (często na 6 miesięcy lub rok) z możliwością jego wydłużenia po ponownej ocenie aktualnego stanu zdrowia.

Do złożonego wniosku o przyznanie renty należy dołączyć aktualną, kompleksową i dość szczegółową dokumentację medyczną, w której znajdzie się potwierdzenie (może być od różnych specjalistów) diagnozy ciężkiego stadium depresji jak i określenie jak choroba wpływa na zdolność do pracy. Dokumentacja może zawierać m.in.:

- zaświadczenie od lekarza psychiatry
- opinie psychologa
- opisy jak depresja wpływa na codzienne funkcjonowanie od lekarzy innych specjalności, instytucji, pracodawcy, placówek oświatowych..
- raporty z terapii lub leczenia psychiatrycznego

Lekarz orzecznik ZUS oceni czy stwierdzona w dokumentacji depresja pozwala na uznanie danej osoby za niezdolną do pracy. Na tej podstawie oraz wykazaniu, że osoba spełnia warunki dotyczące stażu ubezpieczeniowego, ZUS przyznaje prawo do renty wydając decyzję.

IV. DEPRESJA A PRAWA PRACOWNIKA

Do stanu depresyjnego można bez wątplenia zaliczyć jedno z najczęściej aktualnie spotykanych zjawisk w środowisku pracowniczym a mianowicie tzw. wypalenie zawodowe, z czym wiąże się także brak poczucia bezpieczeństwa finansowego i stabilizacji zawodowej. Depresja może dotknąć każdego bez względu na wykonywany zawód czy zajmowane stanowisko.

Ważnym jest by pamiętać, że depresja, stany lekowe dają prawo do korzystania z częstszych przerw w pracy czy też do skorzystania ze zwolnienia lekarskiego pozyskanego od lekarza psychiatry.

Długość zwolnienia lekarskiego od psychiatri zależy od stanu psychicznego i oceny lekarza. Czas zwolnienia lekarskiego od psychiatri to maksymalnie 182 dni (o ile pacjentowi przysługuje wynagrodzenie chorobowe i zasiłek chorobowy). Pierwsze zwolnienie lekarz psychiatra wystawia raczej na krótszy okres np. 30 dni, ale może je przedłużać. Lekarz ustala indywidualnie z pacjentem czy w czasie zwolnienia musi on przebywać cały czas w domu czy też może wychodzić. Znamienym jest, że po zwolnieniu musi on starać się o świadczenie rehabilitacyjne przez co najmniej trzy miesiące lub nawet do 1 roku.

Wbrew powszechnym obawom w czasie trwania zwolnienia lekarskiego od psychiatri pracodawca nie ma prawa zwolnić pracownika. Jednak należy pamiętać, że po wyczerpaniu się puli czasowej przeznaczonej na zwolnienie lekarskie i świadczenie rehabilitacyjne okres ochronny się kończy i pracownik może zostać zwolniony w tym nawet bez wypowiedzenia.

Co ważne pracownik nie ma obowiązku informowania pracodawcy o diagnozie depresji. Stan zdrowia to prywatna sprawa pracownika, a pracodawca nie ma prawa żądać takich informacji. Należy zaznaczyć, że w przypadku zwolnienia lekarskiego od psychiatri pracodawca nie widzi w dokumentach jaka była podstawa do jego otrzymania a jedynie czas na jaki zostało zwolnienie udzielone.

Jeśli mamy przyjazne środowisko pracy można poprosić swojego przełożonego o wsparcie poprzez wydanie przyzwolenia na elastyczne godziny pracy czy też możliwość pracy zdalnej albo dostosowanie aktualnych obowiązków do obecnych możliwości zdrowotnych pracownika.

W czasie trwania zwolnienia pracownikowi przysługuje wynagrodzenie w wysokości 80% podstawy pensji otrzymywanej przez ostatnie 12 miesięcy.

Pracodawca nie ma prawa podać depresję jako przyczynę wypowiedzenia pracy. Jednak może wskazać, że przyczyną wypowiedzenia jest spadek jakości wykonywanych obowiązków a to jest zwykle skutek cierpienia na przewlekłe stany depresyjne. Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 229 kodeksu pracy pracownik ma obowiązek poddania się okresowym badaniom lekarskim, które mają potwierdzić gotowość do świadczenia pracy. Bez takiego orzeczenia pracodawca nie może nikogo dopuścić do obowiązków pracowniczych. Należy podkreślić, że pracodawca nie może nikogo dyskryminować w miejscu pracy, co dotyczy też osób cierpiących na depresję. Każdy pracownik ma prawo do równego traktowania, niezależnie od swojego stanu zdrowia. Pracodawca nie może podejmować decyzji zawodowych tj. degradacja czy zwolnienie jedynie na podstawie posiadania wiedzy o diagnozie wystąpienia depresji u danego pracownika. Nie może na tej podstawie pozbawiać pracownika przywilejów pracowniczych tj. np. prawo do urlopu. Jednak już zaniedbywanie obowiązków pracowniczych może być podstawą do wypowiedzenia umowy o pracę, ale jeśli pracownik uzna je za niezasadne może się od takiego wypowiedzenia odwołać i wówczas sąd rozstrzygnie o jego słuszności jak i obiektywności wskazanych w jego treści przesłanek uprawniających według pracodawcy do zwolnienia a także czy na pojawienie się depresji, stanów lękowych miała atmosfera, istniejące warunki w pracy.

Rozstrój zdrowia prowadzący do depresji może nastąpić także wskutek wrogiej atmosfery w pracy i różnego rodzaju zachowań o charakterze mobbingowym ze strony pracodawcy. Zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1998 r. (sygn. akt [I PKN 398/98](#)) wypowiedzenie umowy o pracę długoletniemu pracownikowi, który utracił zdrowie w związku przyczynowym z rażąco naruszającymi zasady bezpieczeństwa i higieny pracy warunkami wykonywania zatrudnienia, może być sprzeczne z zasadami współżycia społecznego ([art. 8](#) k.p.).

W myśl zaś [art. 45 § 1](#) k.p. w razie ustalenia, że wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony jest nieuzasadnione lub narusza przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, sąd pracy - stosownie do żądania pracownika - orzeka o bezskuteczności wypowiedzenia, a jeżeli umowa uległa już

rozwiązaniu - o przywróceniu pracownika do pracy na poprzednich warunkach albo o odszkodowaniu. Zgodnie z [art. 47¹](#) k.p. odszkodowanie, o którym mowa w art. 45, przysługuje w wysokości wynagrodzenia za okres od 2 tygodni do 3 miesięcy, nie niższej jednak od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia.

V. PRAWO RODZINNE

Zgodnie z treścią art. 12 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (krio) nie może zawrzeć małżeństwa osoba dotknięta chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym. Jednakże, jeżeli jednak stan zdrowia lub umysłu takiej osoby nie zagraża małżeństwu ani zdrowiu przyszłego potomstwa i jeżeli osoba ta nie została ubezwłasnowolniona całkowicie, sąd może jej zezwolić na zawarcie małżeństwa. Dodatkowo w §2 ww. artykułu wskazano, że unieważnienia małżeństwa z powodu choroby psychicznej albo niedorozwoju umysłowego jednego z małżonków może zażądać każdy z małżonków.

Małżeństwo może być unieważnione, jeżeli oświadczenie o wstąpieniu w związek małżeński lub oświadczenie przewidziane w art. 1 § 2 zostało złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome wyrażenie woli. W tej sytuacji unieważnienia może żądać małżonek, który złożył oświadczenie dotknięte wadą. Przy tym nie można żądać unieważnienia małżeństwa po upływie sześciu miesięcy od ustania stanu wyłączającego świadome wyrażenie woli, od wykrycia błędu lub ustania obawy wywołanej groźbą - a w każdym wypadku po upływie lat trzech od zawarcia małżeństwa (art. 15¹ krio).

Powyższe oraz analiza treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2016 r. wydanego w sprawie prowadzonej pod sygn. akt K 13/15 (publ. OTK-A 2016, nr 88) pozwala stwierdzić, że w przypadku gdy osoba dotknięta jest epizodem tzw. dużej depresji psychotycznej utrudniającej swobodne wyrażenie woli i rozumienie przedmiotu zgody małżeńskiej można spotkać się z brakiem zgody na udzielenie ślubu lub jego późniejszym unieważnieniem.

Długotrwała choroba psychiczna, w tym depresja może być także powodem udzielenia rozwodu. W szczególności przy jej znacznym negatywnym wpływie na życie małżeńskie jak zaniedbywanie obowiązków, także rodzicielskich, czy niezdolności do podejmowania istotnych dla rodziny decyzji. Nadto małżonkowi, który utrudnia kontynuowanie podjętego wcześniej leczenia, a jego postawa stanowi jedną z przyczyn rozpadu małżeństwa, można przypisać współwinę lub nawet wyłączną winę w szczególnych sytuacjach zaistniałego rozkładu. Należy jednak podkreślić, że każda sprawa wymaga od Sądu indywidualnego podejścia i szczegółowego zbadania zarówno przyczyn powstania rozpadu małżeństwa, jak i jego źródła. Samo zachorowanie na przewlekłą lub długotrwałą depresję lub inną chorobę psychiczną nie może stanowić jedynej podstawy do orzeczenia rozwodu.

Zachorowanie na depresję nie stanowi również wyłącznej podstawy do pozbawienia rodzica władzy rodzicielskiej. W tym przypadku główne znaczenie ma dobro dziecka. W przypadku wszczętego postępowania w przedmiocie ustalenia władzy rodzicielskiej, kontaktów z małoletnim dzieckiem czy w trakcie rozwodu nie należy przed sądem ukrywać swojego stanu psychicznego i chorowania na depresję. Warto przedstawić sądowi szerszą perspektywę i opowiedzieć jak przebiega choroba i proces leczenia. Dla sądu ważniejszym niż sama choroba jest to czy jest leczona, czy rodzic bierze przypisane przez lekarza leki a także czy korzysta regularnie z terapii. Odebranie władzy rodzicielskiej może nastąpić jeśli choroba powoduje trwałe wykluczenie rodzica z życia dziecka, rodzic nadużywa władzy rodzicielskiej stosując wobec dziecka jakąkolwiek formę przemocy. Sąd nawet przy konieczności poddania się rodzica długotrwałemu leczeniu w placówce medycznej nie orzeka automatycznie o ograniczeniu czy odebraniu władzy rodzicielskiej.

VI. UBEZWŁASNOWOLNIENIE

Zachorowanie na przewlekłą depresję uniemożliwiającą lub utrudniającą codzienne funkcjonowanie i kierowanie swoim postępowaniem może stanowić podstawę do częściowego lub całkowitego ubezwłasnowolnienia. Jest to oceniane indywidualnie na podstawie stanu chorego i głównie ma prowadzić do ochrony jego życia. Celem ubezwłasnowolnienia jest niesienie pomocy osobie, która ma być ubezwłasnowolniona w załatwieniu jej spraw osobistych lub majątkowych

Osoba, która ukończyła lat trzynaście, może być **ubezwłasnowolniona całkowicie**, jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem. Dla ubezwłasnowolnionego całkowicie ustanawia się opiekę, chyba że pozostaje on jeszcze pod władzą rodzicielską (art. 13 kodeksu cywilnego, k.c.). Przy ubezwłasnowolnieniu całkowitym we wszelkich sprawach, w tym także dotyczących leczenia odwykowego czy psychiatrycznego decyzje podejmuje opiekun a jego czynności nadzoruje sąd.

Osoba pełnoletnia może być **ubezwłasnowolniona częściowo** z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw. Dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratelę (art. 16 kodeksu cywilnego, k.c.). Osoba częściowo ubezwłasnowolniona może bez zgody swojego przedstawiciela ustawowego zawierać wyłącznie umowy w drobnych bieżących sprawach życia codziennego (np. robiąc drobne codzienne zakupy).

Sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych.

Tego rodzaju wniosek może zgłosić:

- 1) małżonek osoby, której dotyczy wniosek,
- 2) jej krewni w linii prostej oraz rodzeństwo,
- 3) jej przedstawiciel ustawowy.

Uczestnikami postępowania są z mocy samego prawa prócz wnioskodawcy:

- 1) osoba, której dotyczy wniosek,
- 2) jej przedstawiciel ustawowy,
- 3) małżonek osoby, której dotyczy wniosek.

Postępowanie toczy się z udziałem prokuratora.

Osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, należy wysłuchać niezwłocznie po wszczęciu postępowania w obecności biegłego psychologa oraz - w zależności od stanu zdrowia osoby, która ma być wysłuchana - biegłego lekarza psychiatry lub neurologa.

Jeżeli według wniosku ubezwłasnowolnienie ma być orzeczone z powodu choroby psychicznej, w tym depresji, sąd przed zarządzeniem doręczenia wniosku zażąda, w wyznaczonym terminie, przedstawienia świadectwa lekarskiego wydanego przez lekarza psychiatrę o stanie psychicznym osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, lub opinii psychologa o stopniu niepełnosprawności umysłowej tej osoby.

Osoba, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, musi być zbadana przez biegłego lekarza psychiatrę lub neurologa, a także psychologa. Opinia biegłego oprócz oceny stanu zdrowia psychicznego lub zaburzeń psychicznych albo rozwoju umysłowego osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, powinna zawierać umotywowaną ocenę zakresu jej zdolności do samodzielnego

kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw, uwzględniając postępowanie i zachowanie się tej osoby.

Sąd może, jeżeli na podstawie opinii dwóch biegłych lekarzy uzna to za niezbędne, zarządzić oddanie osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, pod obserwację w zakładzie leczniczym na czas nie dłuższy niż sześć tygodni. W wyjątkowych wypadkach sąd może termin ten przedłużyć do trzech miesięcy.

Sąd może zaniechać doręczenia pism sądowych, wezwania lub wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, jeżeli uzna to za niecelowe ze względu na stan zdrowia tej osoby, określony w opiniach biegłego lekarza psychiatry lub neurologa oraz psychologa wydanych po przeprowadzeniu badania. Nie dotyczy to wysłuchania, o którym mowa w art. 547. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Sąd orzekający, w celu ochrony w toku postępowania praw osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, ustanowi kuratora, chyba że ma ona przedstawiciela ustawowego, który nie jest wnioskodawcą. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

W postanowieniu o ubezwłasnowolnieniu sąd orzeka, czy ubezwłasnowolnienie jest całkowite, czy też częściowe i z jakiego powodu zostaje orzeczone oraz zarządza z urzędu przestanie sądowi opiekuńczemu odpisu prawomocnego postanowienia, którym orzekł ubezwłasnowolnienie. W razie oddalenia wniosku o ubezwłasnowolnienie sąd zawiadamia sąd opiekuńczy o potrzebie ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej.

Należy podkreślić, że sąd uchyli ubezwłasnowolnienie, gdy ustaną przyczyny, dla których je orzeczone; uchylenie może nastąpić także z urzędu. Dodatkowo sąd może w razie poprawy stanu psychicznego ubezwłasnowolnionego zmienić ubezwłasnowolnienie całkowite na częściowe, a w razie pogorszenia się tego stanu - zmienić ubezwłasnowolnienie częściowe na całkowite. Z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także ubezwłasnowolniony.

W sprawach o ubezwłasnowolnienie, o uchylenie oraz zmianę ubezwłasnowolnienia sąd może ustanowić dla osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie lub dla osoby ubezwłasnowolnionej, adwokata lub radcę prawnego z urzędu, nawet bez jej wniosku, jeżeli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie za potrzebny.

Należy jednak pamiętać, że do ustanowienia ubezwłasnowolnienia nie wystarcza ustalenie, że spełnione są przesłanki choroby psychicznej, niedorozwoju psychicznego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych. Musi ponadto zachodzić niemożność kierowania swym postępowaniem, gdy chodzi o ubezwłasnowolnienie całkowite, lub też potrzeba pomocy do prowadzenia spraw danej osoby - w wypadku ubezwłasnowolnienia częściowego. Okresowo występujące stany apatii i depresji, niechęci i osamotnienia, nie dają podstawy do jej ubezwłasnowolnienia, skoro nie powodują nieważności kierowania przez swym postępowaniem, jak również nie uzasadniają potrzeby udzielenia pomocy w prowadzeniu spraw osobistych i majątkowych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1974r., sygn. akt I CR 580/74, publ. LEX nr 1631970).

VII. PRZYMUSOWE LECZENIE UZALEŻNIEŃ

Należy mieć na uwadze, że często depresji mogą towarzyszyć silne uzależnienia od alkoholu czy narkotyków lub dana osoba mimo nasilonych objawów choroby nie chce dobrowolnie poddać się

leczeniu lub terapii. W sytuacji gdy takie osoby zaczynają stanowić zagrożenie dla siebie, ale też dla innych – swoich rodzin, domowników, znajomych i przyjaciół można podjąć próbę zastosowania skierowania na przymusowe leczenie.

W przypadku nasilonego problemu instytucją udzielającą pomocy jest gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Komisja działając na wniosek dostępny do wypełnienia na jej stronie internetowej może skierować daną osobę na przymusowe leczenie odwykowe mimo braku wyrażenia przez nią zgody. O zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu orzeka sąd rejonowy w postępowaniu nieprocesowym właściwy według miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której wniosek dotyczy. Sąd działa w tym przypadku na wniosek komisji. Sąd może zarządzić przymusowe doprowadzenie przez Policję osoby, która mimo wezwań nie stawia się na posiedzenia sądu czy na badania przez biegłych sądowych lub uchyla się od stawieństwa we wskazanym zakładzie leczniczym. Sąd może również zarządzić przeprowadzenie wywiadu środowiskowego oraz ustanowić na czas trwania obowiązku poddania się leczeniu kuratora sądowego.

Wymaga podkreślenia, że w przypadku gdy sobą z ciężkim epizodem depresji podejmuje próby samobójcze lub jego zachowania wskazują na czynione do tego przygotowania należy interpretować to jako stan zagrożenia zdrowiu i życiu chorego. W takich przypadkach art. 23 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego pozwala na przyjęcie do szpitala psychiatrycznego bez wymaganej zgody. Postanawia o tym lekarz przyjmujący pacjenta a kierownik szpitala zawiadamia o powyższym sąd opiekuńczy miejsca siedziby szpitala w ciągu 72 godzin od chwili przyjęcia. Na podstawie tego zawiadomienia sąd wszczyna postępowanie dotyczące wyrażenia zastępczej gody na przyjęcie do szpitala.

Na podstawie art. 29 ww. ustawy możliwe jest także wszczęcie procedury przymusowego leczenia, także w sytuacji w której chory znajduje się poza szpitalem. Dotyczy to głównie osób, których dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że nieprzyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu zdrowia psychicznego albo które są niezdolne do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych a leczenie w szpitalu może pomóc w poprawie zdrowia tych osób.

Wniosek do sądu rodzinnego właściwego dla miejsca zamieszkania razem z opinią lekarza psychiatry może złożyć wyłącznie osoba najbliższa choremu (małżonek, krewny w linii prostej, rodzeństwo, przedstawiciel ustawowy lub osoba sprawująca faktyczną opiekę).

W sytuacji, gdy nie jest możliwe pozyskanie we własnym zakresie opinii lekarza specjalisty (np. gdy chory. Nie chce bądź nie może poddać się badaniu lekarskiemu), sąd zarządza przeprowadzenie przymusowego badania przez biegłego sądowego.

W trakcie przymusowego leczenia w szpitalu psychiatrycznym prawo daje możliwość zastawiania wobec osób chorych wymagających tej formy leczenia przymusu bezpośredniego. Można go także zastosować, gdy dana osoba próbuje samowolnie opuścić szpital. To daje gwarancje, że chory nie będzie miał możliwości opuszczenia placówki leczniczej do czasu aż nie uda się wyeliminować zagrożenia dla jego życia lub zdrowia.

VIII. WPŁYW DEPRESJI NA POSTĘPOWANIE SĄDOWE

Stan naszego zdrowia psychicznego bez wątpienia ma też wpływ na postępowania sądowe, w których występujemy jako strona, uczestnicy czy świadkowie. Jak już wskazano na początku niniejszego opracowania depresja może prowadzić do silnej apatii, chęci izolacji, zaburzeń snu czy apetytu braku

siły na podejmowanie najprostszych zadań. W tej sytuacji samo wyjście z domu i konieczność uczestnictwa w posiedzeniu/rozprawie sądu może być utrudniona.

Możemy wówczas zastosować kilka instytucji przewidzianych w prawie postępowania sądowego. Po pierwsze, gdy nasze uczestnictwo jest obowiązkowe możemy skorzystać ze zwolnienia lekarskiego pozyskanego od lekarza sądowego. Na tej podstawie możemy wnosić o odroczenie rozprawy na inny bardziej dogodny dla nas termin lub (gdy jesteśmy stroną) możemy wniesić o zawieszenie postępowania na czas trwania przeszkody uniemożliwiającej nam kontynuowanie sprawy w sądzie. Sąd może z urzędu zawiesić postępowanie jeśli uzna, że są wątpliwości co do stanu psychicznego strony i jej możliwości świadomego uczestnictwa w prowadzonym postępowaniu.

Depresja może też stanowić podstawę do umorzenia zobowiązań w postępowaniu o upadłość konsumencką jeżeli prowadzi do trwałej niezdolności spłaty powstałego zadłużenia.

Możemy również wnosić o oddalenie wniosku o nasze przesłuchanie jeżeli wiemy, że czas leczenia potrwa dość długo a złożone przez Nas zeznania nie są kluczowe dla rozstrzygnięcia sprawy.

W przypadku zaistnienia podstaw prawnych możemy również wnosić o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej w przypadku, gdy jego dochowanie nie było możliwe z uwagi na nagłą chorobę psychiczną, w tym także silny epizod depresji połączony z koniecznością hospitalizacji.

Zgodnie z treścią art. 168 kodeksu cywilnego jeżeli strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy, sąd na jej wniosek postanowi przywrócenie terminu. Przywrócenie nie jest dopuszczalne, jeżeli uchybienie terminu nie pociąga za sobą ujemnych dla strony skutków procesowych.

Nie w każdym przypadku powołanie się na depresję utrudniającą funkcjonowanie będzie podstawą do przywrócenia terminu procesowego. W orzecznictwie wyraźnie akcentuje się, że tylko choroba, która rzeczywiście uniemożliwia stronie dokonanie w terminie czynności procesowej uprawnia do uchylenia, w trybie art. 168 § 1 k.p.c., ujemnych skutków procesowych jakie wiążą się z przekroczeniem terminu.

Powyższe podlega każdorazowej ocenie przez sąd odnoszącej się do indywidulanej sytuacji danej osoby.

Należy przy tym pamiętać, że pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu wnosi się do sądu, w którym czynność miała być dokonana, w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu. W piśmie tym należy uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające wniosek. Równocześnie z wnioskiem strona powinna dokonać czynności procesowej. Po upływie roku od uchybionego terminu, jego przywrócenie jest dopuszczalne tylko w wypadkach wyjątkowych. Niedopuszczalne jest przy tym przywrócenie terminu do złożenia środka odwoławczego od wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód albo ustalającego nieistnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron zawarła po uprawomocnieniu się wyroku nowy związek małżeński. Sąd odrzuca także taki wniosek gdy jest on spóźniony lub z mocy ustawy niedopuszczalny wniosek.

Zgłoszenie wniosku o przywrócenie terminu nie wstrzymuje postępowania w sprawie ani wykonania orzeczenia. Sąd może jednak, stosownie do okoliczności, wstrzymać postępowanie lub wykonanie orzeczenia. W przypadku uwzględnienia wniosku sąd może natychmiast przystąpić do rozpoznania sprawy.

W sytuacji, gdy jesteśmy stroną postępowania a nasze zdrowie psychiczne nie pozwala na samodzielne podejmowanie czynności procesowych (np. sporządzenia pism procesowych, uczestnictwo w rozprawach) możemy wystąpić o przyznanie pełnomocnika z urzędu. Przy tym główną przesłanką pozostaje w takich sytuacjach wykazanie braku możliwości finansowych do skorzystania z pomocy

profesjonalnego pełnomocnika własnym zakresie. Dlatego przy tego rodzaju wnioskach koniecznym pozostaje złożenie również wniosku o zwolnienie z kosztów i dołączenie formularza zawierającego szczegółowe oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym osoby ubiegającej o pomoc prawną z urzędu.

Tego rodzaju wnioski mogą pomóc sporządzić osoby dyżurujące w punktach Nieopłatnej Pomocy Prawnej na terenie powiatu gryfińskiego.

IX. ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Stan psychiczny sprawcy przestępstwa ma wpływ na jego odpowiedzialność karną.

Zgodnie z treścią art. 31 kodeksu karnego nie popełnia przestępstwa, kto, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem. Jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Sąd bada nawet, to czy sprawca może w danym stanie zdrowia psychicznego prowadzić samodzielną, rozsądną obronę i w celu wyjaśnienia którejkolwiek z tych wątpliwości dopuszcza dowód z opinii biegłych lekarzy psychiatrów (art. 202 § 1 k.p.k.). Z opinii biegłych sądowych z dziedziny psychiatrii powinno wynikać czy u rozpoznany u badanego np. reaktywnym epizod depresji mógł wpłynąć na umiejętności racjonalnej oceny rzeczywistości, czy też zdolności kontroli swojego zachowania.

W przypadku stwierdzenia przez biegłych ciężkiego epizodu depresji, czy też jej przewlekłej formy mogącej wpływać na zdolność sprawcy do kierowania swoim zachowaniem sąd może odstąpić od wymierzenia kary i zastosować środki zabezpieczające w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym.

Częściowy brak zrozumienia swojego czynu i kierowaniem swoim działaniem sprawcy może prowadzić do wymierzenia przez sąd mniejszego wymiaru kary.

Podobnie jak w postępowaniu cywilnym sąd z uwagi na stan psychiczny sprawcy może zawiesić postępowanie do czasu poprawy stanu zdrowia

Jednocześnie w przypadku osób chorych psychicznie np. na depresję sąd może odroczyć wykonanie wymierzonej kary do czasu ustania przeszkody uniemożliwiającej jej odbycie. Może również na wniosek zainteresowanego zarządzić przerwę w wykonywaniu kary.

Należy mieć na uwadze, że depresja jest często spotykana w zakładach karnych i jeśli prowadzi do zaburzeń funkcjonowanie osadzonego lub stwarza ryzyko podjęcia próby samobójczej, wdrażane są odpowiednie procedury. Taka osoba jest np. pod czujniejszą kontrolą funkcjonariuszy, wychowawców i psychologów. W miarę możliwości organizowana jest też konsultacja z lekarzem psychiatrą, a w poważniejszych przypadkach osadzony jest konwojowany do szpitala psychiatrycznego.

X. ADRESY I TELEFONY

116 123 – bezpłatny kryzysowy telefon zaufania dla dorosłych w kryzysie emocjonalnym, czynny przez 7 dni w tygodniu w godz. 14.00–22.00

116 111 – bezpłatny telefon zaufania dla dzieci i młodzieży, czynny całą dobę przez 7 dni w tygodniu

800 108 108 – bezpłatny telefon wsparcia, czynny od poniedziałku do niedzieli (z wyjątkiem dni świątecznych) w godz. 14.00–20.00

121 212 – bezpłatny telefon zaufania dla dzieci i młodzieży Rzecznika Praw Dziecka, czynny całą dobę przez 7 dni w tygodniu

22 635 09 54 – telefon zaufania dla osób starszych, czynny w poniedziałek, środę, czwartek w godz. 17.00–20.00

607 770 443 lokalny telefon zaufania w Gryfinie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gryfinie

ul. Łużycka 12

74-100 Gryfino

Tel. (91)416-25-27, (91)416-25-08, faks: (91)416-25-27

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gryfinie

ul. Łużycka 12

74-100 Gryfino

tel. (91)416-25-27, (91)416-25-08, faks: (91)416-25-27,

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Gryfinie

ul. Łużycka 91

74-100 Gryfino

Tel. (91)416-27-37

Godziny pracy sekretariatu

Poniedziałek od 7:30 do 16:00

Wtorek, środa, czwartek od 7:30 do 15:30

Piątek od 7:30 do 15:00

sobota i niedziela poradnia nieczynna

XI. WZORY PISM

Wzór wniosku o ubezwłasnowolnienie

....., dnia .....

Sygn. akt .....

Opłata sądowa 100,- zł

Sąd Okręgowy w
Wydział Cywilny.....
ul. ....

..-.....

Wnioskodawca: *imię i nazwisko*
oraz adres korespondencyjny
PESEL

Uczestnik: *imię i nazwisko*
oraz adres korespondencyjny
PESEL

WNIOSEK O UBEZWŁASNOWOLNIENIE

Działając w imieniu własnym, wnoszę o:

- 1) ubezwłasnowolnienie całkowite .....z powodu przewlekłej depresji, której objawy powodują, że nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem,
- 2) *ewentualnie* – w przypadku braku podstaw do ubezwłasnowolnienia całkowitego – ubezwłasnowolnienie częściowe,
- 3) przeprowadzenie następujących dowodów:
  - a) z odpisu skróconego aktu stanu cywilnego w celu wykazania, że jestem uprawniony do złożenia niniejszego wniosku,
  - b) z dokumentacji medycznej w postaci ..... w celu ustalenia stanu zdrowia uczestnika,
  - c) z zaświadczenia lekarza psychiatry ..... z dnia ..... w celu wykazania, że leczy się z powodu depresji oraz że nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem,
  - d) z zeznań wnioskodawcy .....w celu wykazania, że choroba uczestnika postępuje i że nie jest ona w stanie kierować swoim postępowaniem.

UZASADNIENIE

(należy zwięźle opisać stan faktyczny sprawy tj. od kiedy uczestnik choruje na depresję, jakie są jej konsekwencje, czy i jak się leczy, jak choroba wpływa na codzienne funkcjonowanie, czy wymaga i dlaczego opieki/nadzoru osób trzecich)

.....

Podpis

Załączniki:

1. Dwa odpisy wniosku wraz z załącznikami (uczestnik + prokurator),
2. Odpis skrócony aktu stanu cywilnego,
3. Zaświadczenie lekarza psychiatry,
4. Dokumentacja medyczna ,
5. Potwierdzenie uiszczenia opłaty sądowej.

Wzór wniosku o przywrócenie terminu

....., dnia..... r.

Sąd Rejonowy w .....
Wydział .....
ul.....
..-.....

Powód: *imię i nazwisko*

Pozwany: *imię i nazwisko*

Sygn. akt: .....

**WNIOSEK
o przywrócenie terminu**

Wnoszę o przywrócenie terminu do złożenia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy w ..... w dniu .....r.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w .....wydał w dniu .....2017 r. nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym. Przedmiotowy nakaz zapłaty został uznany za doręczony pozwanemu w dniu .....r.

W momencie kiedy sąd doręczał pozwanemu nakaz zapłaty wraz z odpisem pozwu, pozwany przebywał w okresie od .....do .....r. na hospitalizacji w szpitalu z powodu pogłębiającej się depresji. Pozwany powziął informację o przedmiotowym nakazie zapłaty dopiero po otrzymaniu od komornika sądowego zawiadomienia o wszczęciu postępowania egzekucyjnego.

Dowód: karta leczenia szpitalnego, zawiadomienie o wszczęciu postępowania egzekucyjnego.

W niniejszej sprawie pozwany z uwagi na długoterminową hospitalizację spowodowany przewlekłym epizodem depresyjnym nie mógł dokonać czynności procesowej w postaci złożenia sprzeciwu od nakazu zapłaty. Uwypuklenia przy tym wymaga, iż pozwany nie dokonał czynności bez swojej winy, hospitalizacja i stan zdrowia psychicznego uniemożliwiła mu powzięcie wiadomości o otrzymaniu nakazu zapłaty, jak również sporządzenie sprzeciwu od ww. nakazu zapłaty.

Wobec powyższego wniosek pozwanego jest zasadny w myśl art. 168 k.p.c.

Jednocześnie, wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu, pozwany składa sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w niniejszej sprawie.

.....
Podpis

Załączniki:

1. odpis wniosku wraz z załącznikami,
2. karta leczenia szpitalnego, zaświadczenie od lekarza psychiatry
3. zawiadomienie o wszczęciu egzekucji komorniczej,
4. sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym.

Wzór wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych

....., dnia .....

Sąd Okręgowy w .....
Wydział Cywilny
Ul. ....
... - ... ..

Wnioskodawca:

imię i nazwisko
adres korespondencyjny
PESEL.

Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych

Działając w imieniu własnym wnoszę o zwolnienie mnie od kosztów sądowych w całości/ bądź w części. Swój wniosek motywuję trudną sytuacją materialną i rodzinną.

(w dalszej części wniosku należy opisać szczegółowo swoją sytuację materialną, wysokość osiągniętych dochodów, kosztów utrzymania itp. Na potwierdzenie sytuacji materialnej należy przedstawić odpowiednie dokumenty np. zaświadczenie o zarobkach, potwierdzenie przelewu wynagrodzenia za pracę, decyzji o przyznaniu świadczenia, zeznanie podatkowe, faktury, rachunki potwierdzające ponoszone koszty utrzymania).

Należy pamiętać aby do wniosku załączyć również wypełniony formularz oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, który dostępny jest w każdym sądzie. Formularz można pobrać także ze strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (www.ms.gov.pl).

WZÓR

**OŚWIADCZENIE O STANIE RODZINNYM, MAJĄTKU, DOCHODACH
I ŹRÓDŁACH UTRZYMANIA**

POUCZENIE

- 1) Druk należy wypełnić czytelnie, dokonując wpisów bez skreśleń i poprawek
- 2) Każdą rubrykę niezacieniowaną należy wypełnić przez wpisanie odpowiedniej treści
- 3) Jeżeli oświadczenie nie będzie zawierało wszystkich wymaganych danych, wnioskodawca zostanie zobowiązany do poprawienia lub uzupełnienia oświadczenia w terminie tygodniowym od dnia otrzymania wezwania. Po bezskutecznym upływie terminu przewodniczący zwraca wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.
- 4) Jeżeli nie jest możliwe wpisanie wszystkich danych w druku, należy umieścić te dane na dodatkowej karcie formatu A4, ze wskazaniem uzupełnianej rubryki. Pod dodaną treścią należy złożyć podpis.
- 5) Dane w oświadczeniu należy wpisać według stanu istniejącego w dniu jego sporządzenia.
- 6) Sąd może zarządzić stosowne dochodzenie, jeżeli na podstawie okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej powziął wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych lub z niego korzystającej (art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1025, z późn. zm.)).
- 7) Stronę, która uzyskała zwolnienie od kosztów sądowych na skutek świadomego podania nieprawdziwych okoliczności, sąd skazuje na grzywnę w wysokości do 1000 złotych; niezależnie od jej obowiązku uiszczenia grzywny strona powinna uiścić wszystkie przepisane opłaty i pokryć obciążające ją wydatki. Osobę, która ponownie zgłosiła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, świadomie podając nieprawdziwe okoliczności o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, sąd, odrzucając wniosek, skazuje na grzywnę w wysokości do 2000 złotych (art. 111 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1025, z późn. zm.)).

1. Sąd, do którego jest składane oświadczenie
(nazwa i siedziba sądu, ewentualnie również właściwy wydział)

2. Sygnatura sprawy (wpisuje się, gdy oświadczenie jest składane po złożeniu pozwu lub wniosku)
3. Dane osoby składającej wniosek
Imię i nazwisko, numer PESEL, a w wypadku przedsiębiorców dodatkowo NIP (w razie nieposiadania numeru PESEL należy podać imię ojca i imię matki; w razie nieposiadania NIP-u należy podać informację o jego braku)

4. Stan rodzinny (należy wpisać dane osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z wnioskodawcą: małżonka lub osoby pozostającej we wspólnym pożyciu z wnioskodawcą, wstępnych, zstępnych i osób pozostających w stosunku przysposobienia lub pod opieką wnioskodawcy, powinowatych)		
Imię i nazwisko	Data urodzenia	Rodzaj stosunku łączącego wskazaną osobę z wnioskodawcą
5. Majątek (należy wpisać stan majątkowy wnioskodawcy, wskazując jednocześnie tytuł prawny (np. własność, użytkowanie wieczyste); jeżeli przedmioty wchodzące w skład majątku są przedmiotem współwłasności lub współużytkowania wieczystego, należy w stosunku do każdego z nich podać udział lub zaznaczyć, że wchodzi w skład majątku objętego małżeńską wspólnością majątkową)		
Nieruchomości		
nieruchomość przeznaczona do stałego zamieszkiwania przez wnioskodawcę (nieruchomość zabudowana domem mieszkalnym lub mieszkanie) (należy podać adres, powierzchnię działki, domu, mieszkania w m ² i szacunkową wartość)		

nieruchomość rolna   (należy podać adres, powierzchnię w hektarach, szacunkową wartość i sposób rolniczego wykorzystania; jeżeli nieruchomość stanowi gospodarstwo rolne, należy wskazać osobno powierzchnię gruntów rolnych i leśnych, liczbę budynków, liczbę i rodzaj urządzeń służących do produkcji, liczbę i rodzaj inwentarza żywego)
inne nieruchomości   (należy podać adres, powierzchnię w hektarach lub w m², szacunkową wartość i sposób wykorzystania)

Pozostały majątek
oszczędności   (należy wpisać wartość nominalną i walutę kwot znajdujących się na rachunkach bankowych oraz posiadanych zasobów pieniężnych w gotówce)
papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, np. udziały, polisy inwestycyjne, jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, polisolokaty   (należy wpisać rodzaj i wartość nominalną lub szacunkową)
wierzytelności   (w przypadku wierzytelności pieniężnych należy wpisać należność (kwotę pieniężną) przypadającą od innej osoby lub osób oraz termin, w jakim powinna być zapłacona; w przypadku wierzytelności niepieniężnych należy podać obowiązek niepieniężny, który ma spełnić inna osoba lub osoby, jego wartość szacunkową i termin jego spełnienia; należy także wskazać sposób zabezpieczenia wierzytelności, np. weksel, hipoteka, przewłaszczenie na zabezpieczenie)

inne przedmioty wartościowe (ruchomości) o wartości wyższej niż 5000 zł, np. samochody i inne pojazdy mechaniczne, maszyny, urządzenia elektroniczne, biżuteria, sprzęt RTV i AGD		
(należy wpisać nazwę, rodzaj/typ, rok produkcji oraz szacunkową wartość każdego przedmiotu odrębnie)		
6. Dochody i źródła utrzymania wnioskodawcy i osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym (należy wpisać odrębnie dla każdej osoby wszystkie dochody i źródła utrzymania np. z tytułu wynagrodzenia za pracę, emerytury, renty, działalności wykonywanej osobiście - w tym z wykonania umów cywilnoprawnych, pełnienia obowiązków społecznych lub obywatelskich, zasiadania w zarządach, radach nadzorczych i komisjach osób prawnych, z praw autorskich, pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy, z najmu, dzierżawy, dywidend, dopłat do produkcji rolniczej i działów specjalnych produkcji rolnej, alimentów)		
Imię i nazwisko	Z jakiego tytułu	Dochód miesięczny/roczny netto (należy podać wysokość dochodu i właściwy okres rozliczeniowy)
7. Zobowiązania i stałe wydatki (należy wpisać np. kredyty, pożyczki, raty leasingowe, alimenty, czynsze najmu, dzierżawy, koszty ponoszone na mieszkanie, opłaty za media, koszty leczenia, rehabilitacji, ubezpieczenia majątku)		

8. Inne dane, które wnioskodawca uważa za istotne
9. Miejscowość i data
10. Podpis wnioskodawcy